

III RIIGIKOGU

3. istungjärk. **Protokoll nr. 89 (55).**

1927. a.

**III Riigikogu koosolek 20. mail 1927. a.
kell 12.20 min.**

Kokku on tulnud 90 Riigikogu liiget.

Valitsuse loosis: Riigivanem **J. Teemant**, sõjaminister **N. Reek**, haridusminister **J. Lattik**, põllutööminister **O. Köster**, teedeminister **A. Kerem**, kohtuminister **O. Tief**, kaubandus-tööstusminister **K. Kornel**, tööhoolekandeminister **J. Masing**.

Päevakord:

1. Koolinõunikkude ja avalikkude koolide õpetajate ajutise palgalisa seadus — II lugemisel.

Koosolekut juhatab abiesimees **M. Martna**.

Sekretäri kohal abisekretär **O. Liigand**.

Koosolek algab kell 12.35 min.

Juhataja **M. Martna**: Avan Riigikogu koosoleku.

I. Koolinõunikkude ja avalikkude koolide õpetajate ajutise palgalisa seadus — II lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja komisjoni abiesimees **K. Ast**. Pealkiri võetakse nähtava enamusega muutmatult vastu.

Koolinõunikkude ja avalikkude koolide õpetajate ajutise palgalisa seadus.

Aruandja **K. Ast** (loeb):

§ 1. Koolinõunikkudele ja avalikkude koolide õpetajaile makstakse riigi poolt eelarve palgakrediidist ajutist palgalisa kuus 25% „Maakonna- ja linnakoolinõunikkude määruse muutmise seaduses“ („R. T.“ nr. 26 — 1923. a.) „Õpetajate palgaseaduse muutmise seaduses“ („R. T.“ nr. 26—1923. a.) ja „Põllutöökoolide õpetajate palgaseaduse muutmise seaduses“ („R. T.“ nr. 42 — 1923. a.) vastavalt ettenähtud kuupalgast, arvates 1. aprillist 1927. a.

Samast ajast arvates ei maksta riigi poolt koolinõunikkudele ja õpetajaile nimetatud seadustes ettenähtud 13-da kuu palka.

Haridusminister **J. Lattik**: Ma teen ettepaneku, see paragrahv vastu võtta järgmisel kujul: „§ 1. Koolinõunikkudele ja ava-

likkude koolide õpetajaile makstakse riigi poolt, arvates 1. aprillist 1927. a., eelarve palgakrediidist ajutist palgalisa kuus 25% „Maakonna- ja linnakoolinõunikkude määruse muutmise seaduses“ („R. T.“ nr. 26 — 1923. a.), „Õpetajate palgaseaduse muutmise seaduses“ („R. T.“ nr. 26 — 1923. a.) ja „Põllutöökoolide õpetajate palgaseaduse muutmise seaduses“ („R. T.“ nr. 42 — 1923. a.) vastavalt ettenähtud kuupalgast, misjuures arvesse ei võeta õpetajate palgaseaduse muutmise seaduse („R. T.“ nr. 26 — 1923. a.) § 2. märkustes 7. ja 8. ja merikoolide seaduse („R. T.“ nr. 137 — 1923. a.) § 28. märkus II ettenähtud palgalisa.

Samast ajast arvates ei maksta riigi poolt koolinõunikkudele ja õpetajaile nimetatud seadustes ettenähtud 13-da kuu palka.

Märkus. Käesolevas (1.) paragrahvis tähendatud maakonna- ja linnakoolinõunikkude määruse muutmise seaduses („R. T.“ nr. 26 — 1923. a.) nimetatud riigiteenijate palgaastmete all mõistetakse Riigikogu poolt 19. detsembril 1922. a. vastuvõetud riigiametnikkude ja -teenijate palgaseaduses („R. T.“ nr. 1/2 — 1923. a.) määratud palgaastmeid.“

Nimelt näeb käesolev seadus ette, et palgalisa maksetakse ainult vastavas seaduses ettenähtud kuupalgast ja sellepärast ei ole õpetajail õigus palgalisa saada palgalisa eest. Neid, kes palgalisa juba saavad, ei ole palju, siin on tegemist ainult teatud liigi õpetajatega, nagu merikooli ja alaealiste kurikalduvustega laste koolide õpetajatega. Siin oleks täiesti loomulik, et nad saaksid lisa ainult kuupalgast 25%.

Teiseks on seaduses vaja ära öelda, missuguseid riigiametnikkude ja -teenijate palgaastmeid siin mõeldakse. Mõeldakse, et § 1. tähendatud palgaastmed on Riigikogu poolt 1922. a. 19. detsembril vastuvõetud palgaastmed, sest kui mõista 1927. a. 8. märtsil vastuvõetud palgaastmeid, muudaks see oluliselt riigi koolinõunikkude palgaastme. Sellepärast teen Vabariigi Valitsuse nimel ettepaneku, § 1. vastu võtta minu poolt esitatud kujul.

J. Piiskar (stp): Ma võtsin sõna selleks, et teha ettepaneku, mille peale ma I lugemisel tähelepanu juhtisin, nimelt võtta 25% asemel 30%, nagu läbistikku teistele riigiteenijatele on võetud, sest nagu härra

minister ütles, ei olevat selleks raskusi, kuna lisaelarvega tulla niikuinii esineda.

Edasi peatun teisel küsimusel, nimelt sellel iseloomulikul nähtusel, et haridusministerium ja -minister alati hiljaks jäävad. Juba selle ajutise seadusega viivitati niikaua, et täna selle seaduse jaoks kaks Riigikogu koosolekut on tarvis pidada, ja nüüd tullakse II lugemisel ettepanekuga, mis kuulmise järgi on kolm korda pikem, kui seadus ise, ja millega muudetakse teatavaid paragrahve ja märkusi mitmetest seadustest. Kellel on siis nüüd kõik „Riigi Teatajad“ laua peal lahti, et võib vaadata, millest üks või teine märkus kõneleb. Meil ei ole ettepaneku teksti käes, ja me ei saa ometi kantseleisse joosta „Riigi Teataja“ järele ja vaadata, millest need parandused kõnelevad. Tekst on kõrvade eest mööda libisenud. Kui tahetakse vastu võtta uus redaktsioon, mis võib ju palju parem olla, kui praegune, siis peaksime vähemalt aruandja suust kuulma, mida see parandus tähendab, ja et seadusesse midagi sisse ei lähe, mis meid, võib olla, pärast üllataks. Kui aga aruandja seda ei tee, siis oleme sunnitud kodukorra kohaselt teid tarvitama, et seda võimalust omale muretseda, sest niiviisi seda seadust vastu võtta ei saa. Härra minister oleks pidanud oma paranduse must-valge peale panema, ja Riigikogu liikmetele kätte andma, kas või kahe koosoleku vahel, et oleks saadud sellega tutvuneda. Ma arvan, et siin mingisugune tee leida tuleb, kuid jätan selle ministri ja aruandja hooleks.

Aruandja **K. Ast**: Kõigepealt, mis puutub valitsuse poolt ettepanud muudatusse, käesolev seaduseelnõu täiendada märkusega, siis pean seletama, et ma rahaasjanduse komisjoni nimel, kuigi küll komisjon ei ole ise seda märkust läbi vaadanud, võin ometi temaga ühineda. See märkus ei too seadusse sisuliselt uut momenti. Lugu seisab nimelt selles, et koolinõunikud saavad palka riigiametnikkude esimese palgaastme kohaselt. Seda nimelt 19. detsembril 1922. a. vastuvõetud riigiametnikkude ja -teenijate palgaseaduse järgi, kus ka astmed ise kindlaks määratud. Vahepeal aga võttis Riigikogu vastu uue riigiteenijate palgaseaduse, ja see uus riigiteenijate palgaseadus on muudatusi toonud ka palgaastmetesse. Kui nüüd niisugusel kujul see seaduseelnõu vastu võetakse, nagu ta komisjonis vastuvõtmist leidis, siis võib küsimus tekkida, missuguste palgaastmete järgi koolinõunikud lisapalka peavad saama. Kuigi küll selge on, et mõeldud on endist palgaastet, sest et koolinõunikkude palka makstakse ka praegu endise palgaastme järgi, oleks suurema

selguse pärast ometi parem, kui see seaduses eneses öeldud oleks. Märkuse tekst, mis esitatud haridusministri poolt, vastab täpselt neile nõuetele, mida selle märkusega tahetakse kätte saada. Lühidalt: mis puutub märkusesse, siis julgen mina sellega ühineda rahaasjanduse komisjoni nimel, ja selles mõttes ei tarvitseks ta eraldi hääletamisele tulla, kui seda ei nõuta.

Mis puutub teise haridusministri poolt ettepanud parandusse, nimelt, et § 1., kus on öeldud, et 25% lisa arvatakse vastavalt ettenähtud kuupalgast, juurde lisada, „misjuures arvesse ei võeta õpetajate palgaseaduse muutmise seaduse „Riigi Teataja“ see ja see nr. — § 2. märkustes 7. ja 8. ja merikoolide seaduse — „Riigi Teataja“ see ja see nr. — § 28. märkus 2. ettenähtud palgalisa“ — mis sellesse puutub, siis ei või mina rahaasjanduse komisjoni nimel temaga ühineda sellepärast, et rahaasjanduse komisjon ei ole seda ettepanekut kaalunud, aga ettepanek ise on sisuline. Ma mõistan küll, et mõeldud on palgalisasid mitte arvesse võtta 25%-lise lisapalga andmise juures — nii oli see mõeldud, ja nii sai ka rahaasjanduse komisjon sellest aru — aga ometi kannab see ettepanek puht sisulist laadi, ja kuna seda komisjon ei ole kaalunud, pole mul õigust komisjoni nimel temaga ühineda.

Isiklikult leian küll, et sisuliselt on see ettepanek tarvilik, ja kui teda hääletatakse, siis hääletan tema poolt.

Aruandja **K. Ast** (Hääl. korra kohta): Hääletada tuleks siin järgmiselt. Härra haridusministri parandus § 1. lõpu kohta toob väikse ümberpaigutuse paragrahvi enese piires, nimelt tuleb paragrahvi lõpust lisalause „arvates 1. aprillist 1927. a.“ kanda paragrahvi ette, nii et paragrahvi algus kõlaks järgmiselt: „Koolinõunikkudele ja avalikkude koolide õpetajaile makstakse riigi poolt arvates 1. aprillist 1927. a. eelarve palgakrediidist jne.“

Teine muudatus on see, et paragrahvi lõpul pärast sõnu „vastavalt ettenähtud kuupalgast“ on koma ja sellele komale järgnevad sõnad: „misjuures arvesse ei võeta jne.“

Kolmandaks tuleks hääletamisele märkus. Kui soovitakse, võin ette kanda, kuidas paragrahv uuel kujul kõlab. (A. Anderkopp, tõer: Ega sellest targemaks ikka ei saa! A. Veiler, tõer: Hullemaks lugu läheb!)

Juhataja **M. Martna**: Kavatsen hääletada järgmiselt: Kõigepealt tuleks hääletamisele rkl. Piiskar'i ettepanek, võtta kol-

mandas reas 25% asemele 30%. Järgmisena tuleks hääletamisele haridusministri ettepanek. Kui see vastu võetakse, langeb ära komisjoni ettepanek.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Piiskar'i ettepanek tagasi lükatud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 1 haridusministri ettepanek vastu võetud, seega langeb ära komisjoni redaktsioon § 1. kohta.

Aruandja **K. Ast** (loeb): „§ 2. Käesolev seadus hakkab maksuma tema vastuvõtmisega“.

Siin on redaktsiooni komisjoni poolt tähelepanu juhitud, et sõna „tema“ on ülearune ja et see tuleks kustutada. Teen sellekohase ettepaneku, nii et paragrahv kõlaks järgmiselt: „Käesolev seadus hakkab maksuma vastuvõtmisega“.

Juhataja **M. Martna**: § 2. kohta on kohtuministrilt ettepanek: „Käesolev seadus hakkab maksuma avaldamisega „Riigi Teatajas““.

Aruandja **K. Ast**: Selles küsimuses oli rahaasjanduse komisjonil kindel seisukoht. Algul oli seaduseelnõu § 2 esitatud sel kujul, nagu kohtuminister praegu ette paneb, nimelt et „käesolev seadus hakkab maksuma tema avaldamisega „Riigi Teatajas““. Rahaasjanduse komisjon aga leidis, et see seaduseelnõu oma iseloomult on sarnane, mille täidesaatmisele võib asuda ka siis, kui ta sisu ei ole veel riigikodanikkudele „Riigi Teataja“ kaudu teatavaks tehtud, sest see seadus ei pane riigikodanikkudele mingisuguseid avalikke kohustusi peale ega ei sunni neid mingisugustele tegudele, vaid see seadus on otsekui order riigikassale ja haridusministeeriumile. Kui ta maksuma pannakse vastuvõtmisega Riigikogu poolt, siis avaneb võimalus juba lähemal palgamaksmisel õpetajatele seda lisapalka välja maksta, mida neile võlgne me 1. aprillist tänava aastast arvates. Selles mõttes muutis rahaasjanduse komisjon seaduseelnõu esialgse teksti ja otsustas esitada § 2. Riigikogule niisugusel kujul, nagu ma ette kandsin. See on täiesti kokkukõlas meie põhiseadusega, (K. Päts, põl: Ei ole!) meie kodukorraga ja meie praksisega. On küllaldaselt Riigikogu poolt seadusi vastu võetud, mis on maksuma hakanud vastuvõtmisega. Selles mõttes ei võiks ka käesoleva eelnõu juures mingisuguseid takistusi olla. Otsustabekohasus kõneleb selle poolt, et kui seadus Riigikogu poolt vastu võetud, seda otsekohe saaks käsitlema hakata. Nii et ma vaidlen härra kohtuministri ettepaneku vastu.

O. Kask (tõer): Siin aruandja tõi ette, et põhjuseks, miks seadus hakkaks maksuma enne „Riigi Teatajas“ avaldamist, on see asjaolu, et siis saaks palga viivitamata korraga välja maksta. Minu teada on selle kuu õpetajate palgad kohtadele välja saadetud, ja osalt välja makstud. Seega takistusi ei ole, kui seadus hiljem ilmub. Kui tahetakse seadusandluses paremini talitada, siis peab sarnane kord olema, et seadus enne maksuma ei hakka, kui ta on „Riigi Teatajas“ välja kuulutatud. Kohtuministri ettepanek on täiesti põhjendatud.

Riigikontrolör **J. Zimmerman**: Kuigi seadus vastu võetakse niisuguses vormis, et ta hakkab maksuma vastuvõtmisega, siis minu arvates seda seadust meie ometi täita ei saa, enne kui ta „Riigi Teatajas“ on ilmunud. Sest meil oli juhtumine, kus seadus oli Riigikogu poolt vastu võetud, aga ometi maksuma ei hakanud. Seda ei kuulutatud „Riigi Teatajas“ välja, ja Riigikogu isegi lubas, et Riigikogus vastuvõetud seadus välja ei kuulutatudki. Praeguse seaduse kohta ütles aruandja, et ta on ainult aluseks orderi väljakirjutamisel rahaministrile. Aga rahaministeerium ei saa orderit välja kirjutada, kui seadus ei ole jõusse astunud, kui tal ei ole allkirju olemas. Ei saa ju stenogrammide järgi ametnik orderit välja kirjutada. Samuti ei saa tulla riigikontroll stenogramme vaatama. See ei ole loomulik, kui tuleme stenogrammidest järele vaatama, mis sugusel kujul seadus on vastu võetud. Seadusest võiks juttu olla alles siis, kui ta on Riigikogu esimehe poolt alla kirjutatud, alles siis saab seda täita. (K. Päts, põl: Aga kui teda välja ei kuulutata, kuidas siis teda täita saab?) Ega ei saa. Oleks soovitatav, et meie niisuguse korra looksime, et seadused, mis „Riigi Teatajas“ ei ole ilmunud, maksuma ei hakkaks, sest neid ennem ikkagi ei ole võimalik täita.

Aruandja **K. Ast**: Ma tahtsin riigikontrolöri seletuse puhul ainult niipalju lausuda, et ei tarvitse riigikontrolli, ega ka valituse ametiasutused Riigikogusse tulla stenogramme kontroleerima ja protokolle sorima, vaid neil juhtumistel, kus Riigikogu on vastu võtnud mõne seaduseelnõu, mis maksuma hakkab vastuvõtmisega, on Riigikogu juhatus ise vastavaid korraldusi teinud, see tähendab, on saatnud asjast huvitatud ametiasutustele vastavad ametlikud paberid kätte. (Vahelhüüe paremalt poolt.) Siin öeldakse, see olla seadus vastane tegu. Kuid mulle tuleb meelde, et nii esimese, teise, kui ka praeguse Riigikogu aegu on vastu võetud seadusi, mis hakkasid maksuma vastuvõtmisega, — missu-

gused just, seda ei ole minul aega praegu minna järele vaatama.

Faktilise märkusena pean veel tähendama, et käesoleva seaduseelnõu teises paragrahvis ei ole sõna „tema“ Vabariigi Valitsuse ettepanekus seisnud, vaid see on rahaasjanduse komisjoni redaktsioon.

Juhataja **M. Martna**: Hääletamisele tuleb kohtuministri ettepanek, § 2. võtta

järgmiselt: „Käesolev seadus hakkab maksma avaldamisega „Riigi Teatajas.“ (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud, seega langeb ära komisjoni redaktsioon § 2. kohta.

Päevakord on läbi. Lõpetan Riigikogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 13.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu abiesimees **M. Martna**.

Abisekretär **O. Liigand**.